

Wat hebben we in Idar nog te zoeken? Voor iedereen is er nog steeds een heel aantrekkelijk landschap in de omgeving. Voor de aanhouders, die altijd zullen blijven winnen, is er toch nog wel iets op mineralengebied. Eén "goede" steengroeve is nog steeds in bedrijf: de Juchem. Weliswaar zijn aan de entree strenge beperkingen verbonden - zo moet men op werkdagen op een "sein veilig" wachten, dat om ongeveer 5 uur gegeven wordt - maar dan kan er toch gezocht worden (en dat wordt dan ook gedaan!) naar de vanouds bekende goeden met hun gewaardeerde mineraleninhoud. Bij de overige groeven rond Idar zijn vondsten onzeker, beperkt, of van micromount-formaat. Het zoeken op de velden is soms nog wel lonend. We zetten diverse mogelijkheden eens op een kaartje bij elkaar (afb. L - 1). In een volgend Gea-nummer zullen we het een en ander nader bekijken.

J.S.-v.B.

- Deutsche Edelsteinstrasse
- Autobahn
- andere wegen (er zijn er veel meer)
- globale ligging van de evenementen
- kampeerplaatsen
- bij plaatsnamen: mogelijke voorkomens van agaten enz. op de velden

Musea e.a. bezienswaardigheden

- MIO Museum Idar-Oberstein te Oberstein
- MEI Deutsches Edelstein Museum te Idar
- MOO Museum Oberkirchen te Oberkirchen
- GLK Geologischer Lehrgarten te Sensweiler
- SKA Steinkaulenberg te Algenroth
- FKE Fischbacher Kupferbergwerk te Fischbach
- HER Herrstein, een oud stadje

Groeven

- AJF andesietgroeve Juchem in het Fischbachtal
- ABF andesietgroeve Becker bij Freisen (lava"roos" op 1e etage)
- BCR barietgroeve Clarashall, nu bij Ruschberg
- BFE barietgroeve Feldhaus bij Eisen
- LEB leisteengroeve Eschenbach te Bundenbach
- RHE rhyolietgroeve Haumbach te Ellweiler
- KGW kopermineralen in steengroeve Grubenberg te Walhausen

Velden met agaten, enz.

- Freisen; Reichweiler; Eckersweiler; Mettweiler;
- Berschweiler; Hahnweiler; Gimbleweiler; Heimbacher Hof;
- Rimsberg; Niederbrombach

Kijken en kopen

- DES Deutsche Edelsteinstrasse
- WST Weiherschleife te Tiefenstein
- ASA Alte Schleiferei Asbacherhütte
- GWF Geracher Wasserschleife, Fischbachtal
- AJF in de weekends: mineralenmarktje op de parkeerplaats van groeve Juchem
- VV Städtisches Fremdenverkehrsamt

Afb. L - 1. Kaartje van Idar-Oberstein en omgeving met enkele voor mineralen-liefhebbers interessante plaatsen (naar recente gegevens van H.H. de Koning)

Literatuur

Sinds ongeveer 1860 hebben vele onderzoekers zich met de gepyritiseerde Hunsrückfossielen beziggehouden. Hun studies zijn in talrijke boeken en tijdschriften verschenen. Namen als F. Roemer, O. Follmann, A. Fuchs, B. Stürtz, F. Schöndorf, W. Gross, R. Dehm, R. von Koenigswald, W.M. Lehmann, F. Kutscher, komt men in de literatuur steeds weer tegen. In : Pollichia, Buch Nr. 1, uitgegeven door het Pfalz-Museum für Naturkunde, is in 1980 verschenen: Bibliographie der naturwissenschaftlichen Literatur über den Hunsrück, door F. Kutscher, H. Reichert & M. Niehuis. Hierin staat een uitgebreid overzicht van de literatuur over de Hunsrück en zijn leisteen. Het adres van het Pfalz-Museum für Naturkunde is Hermann-Schäfer-Strasse 17, 6270 Bad-Dürkheim, BRD.

In de jaren tachtig zijn 64 publikaties over de Hunsrück(schiefer) verschenen. Het betreft hoofdzakelijk geologische en paleontologische artikelen. De laatste 28 publikaties zijn veelal door W. Stürmer (merendeels samen met anderen) geschreven. Onderwerpen: wormen, kwalen, koptogen, kreeftachtigen en tentaculieten. Andere auteurs schrijven over waterschorspioenen, sponzen, trilobieten, tentaculieten, conulariën, sporen en pantser-vissen. Verder worden hier genoemd:

- Bartels, C.: Schieferdörfer. Dachschieferbergbau im Linksrhein-gebiet (1790-1929). In: Reihe Geschichtswissenschaft, Band 7, Pfaffenweiler, 1986.
- Gea, vol. 4 (1971) nr. 1, Idar-Oberstein-nummer.
- Idar-Oberstein, 19. Sonderheft van het tijdschrift Der Aufschluss, Heidelberg, 1970, waarin ook artikelen over de Hunsrück-schiefer en de fossielen.
- Kneidl, V.: Zur Geologie des Hunsrücks. In: Der Aufschluss, Sonderband 30 (Koblenz); Heidelberg, 1980.
- Kneidl, V.: Hunsrück und Nahe: Geologie, Mineralogie und Paläontologie. Uitg. Kosmos, Stuttgart, 1984. "Ein Wegweiser für den Liebhaber".
- Kutscher, F.: Beiträge zur Sedimentation und Fossilführung des Hunsrück-schiefers. In diverse tijdschriften; 1962-1980.
- Landschaftsverband Rheinland: Schiefer, Schutz und Ornament. In: Schriftenreihe des Freilichtmuseums Sobernheim, Nr. 8, Köln, 1982.
- Lehmann, W.M.: Die Asterozoen in den Dachschiefern des rheinischen Unterdevons. In: Abhandlungen des Hessischen Landesamtes für Bodenforschung, Heft 21; Wiesbaden, 1957.
- Meyer, W.: Geologie der Eifel; Stuttgart, 1986.
- Opitz, R.: Bilder aus der Erdgeschichte des Nahe-Hunsrück-Landes; Birkenfeld, 1932.
- Osinga, P. en W.H. Südkamp: Versteend leven doorgelicht. In: Grondboor en Hamer, nr. 2; Winterswijk, 1984.
- Rijksdienst voor de Monumentenzorg: Leien op monumenten; Baarn, 1986.
- Schmidt, W.: Die Crinoideen des rheinischen Devons. Teil I in Abhandlungen der Preussischen Geologischen Landesanstalt, Neue Folge, Heft 163; Berlin, 1934. Teil II in Abh. der Reichsstelle für Bodenforschung, Neue Folge, Heft 182; Berlin, 1941.
- Schöndorf, F.: Paläozoische Seesterne Deutschlands II. Die Aspidosomatiden des deutschen Unterdevons. In: Paläontographica, 57; Stuttgart, 1910.
- Schweitzer, H.-J.: Die Unterdevonflora des Rheinlandes. I. Teil. In: Sonder-Abdruck aus Paläontographica, Abt. B, Bd. 189; Stuttgart, 1983.
- Spencer, W.K.: A monograph of the British Paleozoic Asterozoa. In: Palaeontograph. Soc. London, 1913-1940 en 1965.
- Stürmer, W., F. Schaarschmidt en H.G. Mittmeyer: Versteinertes Leben im Röntgenlicht. In: Kleine Senckenberg-Reihe Nr. 11; Frankfurt am Main, 1980.
- Südkamp, W.H.: Over Teylers Asterozoa uit Bundenbach (Hunsrück). In: Grondboor en Hamer, nr. 5; Winterswijk, 1985.

Theis, O.: Fossilien im Bundenbacher Schiefer, Schöpfung und Geschenk; Bundenbach, 1980.
Treatise on Invertebrate Paleontology, Part U: Echinodermata 3, vol. 1; ed. R.C. Moore; uitg. The Geol. Society of America en The University of Kansas Press, 1966.

Dankbetuiging

Graag willen de auteurs degenen die hebben geholpen bij het totstandkomen van deze uitgave van harte bedanken. Het zijn: de fotografen P. Sterivers en P. Osinga; de tekenaars J.G. Schilthuizen en A.P. Marselje; verder dr. C.F. Winkler Prins; drs. E.A.J. Burke voor correcties op mineralogisch gebied en mevr. T. van Amerom voor het zetwerk.

Bij voorplaat en achterplaat:

Slangster *Loriolaster mirabilis* en zeester *Urasterella asperula*

Oppervlakte-opname (voorplaat) en röntgenopname (achterplaat). Van de grote slangster is de onderzijde met de mondopening zichtbaar. Gedeeltelijk onder *Loriolaster* ligt de zeester *Urasterella asperula*. Ook hiervan is de onderzijde zichtbaar. Ouderdom: Emsien (Onder-Devoon).
Herkomst: Hunsrückschiefer, Eschenbacher Plattenstein uit de groeve Eschenbach I te Bundenbach, B.R.D.
Afmeting *Loriolaster*: 152 x 95 mm.
Collectie: drs. W.H. Südkamp, Almere.
Kleuren- en zwart/wit-foto: P. Stemvers, Weesp.
Röntgenfoto: P. Osinga, Almere.